

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Füvészkert-utca 1079.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden küldemény intézendő: Főiskola, háznagyi hivatal.</p>
--	--	---

Tartalom. Proximus ardet . . . Kiss Ferencz. — „Egészség“. Nagy István. — Tárca. Néhány szó a nazarénusokról. Eröss Lajos. — Közügyein k. A szatmári ev. ref. egyházmege közgyűlése. F. Varga Lajos. — Egy elkésett felelet. Dr. Kovács Sándor. — Irodalom. — Különfélék. — Hirdetések.

Proximus ardet . . .

— A pozsonyi dolgokhoz. —

A szomszéd kigyúladt . . .

Egy már régóta lappangó, de folyton titkolt belső tűz lángjai csaptak ki a testvér ág. ev. egyház belbékéjének épületén. E veszély előidézésének herostrátusi dicsősége a dunáninnyi ág. ev. egyházkerület pánszláv érzelmű többségeé. A bajt többé takargatni nem lehet. A vulkán kitört. A hydra vakmerő arczátlansággal felütötte fejét.

Régóta kísérik figyelemmel az aknamunkát, melyet az említett egyházkerület nemzetellenes többsége évek óta tervszerűen folytat, s az egyes tüneteknél, melyek nem engedtek bennünket kétségben lenni agitációik igazi célja felől, fejcsóválva gondolkoztunk el, hogy hova fog ez vezetni?

Az eredmény ma már tisztán látható. Semmi kevesebbet nem akarnak, mint az ág. év. egyház autonomikus jogát, más úton megkísérteni nem igen mert nemzetiségi üzelveik palástolására, sőt most már még a látszat tisztességét is elvetve, nyílt eszközökkel használni fel. A mit eddig kisebb-nagyobb jelentőséggel, de mindig egyforma zajjal tettek, azt még lehetett egyszerű botránynak szelidíteni; de a mit az aug. 21—22-iki pozsonyi gyűlésen cselekedtek, az már valóságos merénylet, a honnan csak egy lépés a . . . hazaárulás!

Ismerjük s tiszteljük a magyar ág. ev. egyház dicső multját, melyben a helvét irányú testvérekkel karöltve oly kiváló szolgálatokat tett a hazának, főként a nemzeti kultúra és közművelődés terén; fellelkesülve gondolunk a sze-

pesi németajkú hittestvérek hősi küzdelmére történelmünk egyik legdicsőbb, — a hősök korszakában; a hazaszeretet kultuszában híven megmaradt három egyházkerületnek s a dunamelléki kisebbségnek hazafias irányáért teljes elismeréssel adózunk: de ugyanekkor s épen ezért nem tehetjük, hogy a legerősebb kifejezést ne adjunk kárhóztató ítéletünknek az utóbb nevezett kerület többségének nemzetellenes magatartása s pánszláv üzelvei felett, mely többség maholnap határt nem ismerő fanatizmussal gázol tisztességen, jó renden, az egyház és haza szentesített törvényein, felforgatni igyekezve a nemzetiségek békés együttműködését, megakadályozva az egyházat magasztos hivatásának teljesítésében s kiszolgáltatva azt az állam kényszerű beavatkozása esélyeinek.

Mert azt egyetlen állam, illetve kormány sem nézheti közönyösen, hogy a kizárólag egyházi közigazgatásra s kormányzásra rendelt testületek miként változnak át nemzetellenes aspirációk melegágyává s a mint látszik, ugyanazon aspirációk érdekében agitáló egyének korlátlan színterévé s maholnap az addig titkon működött pánszláv agitátorok nyilvános végrehajtó közegévé, hol az egyház aegise alatt, az autonomia bástyái közt, politikai hatóságoktól nem fészélyezve, egy tisztán nemzetiségi eszméssel szaturált sereg nyíltan, szabadon s büntetlenül tör az államészme, az állami egység s annak békéje ellen.

A jelenlegi kormányelnök egy ízben, a nemzetiségi kérdésben interpelláltván, kijelentette, hogy látja ő és figyelemmel kíséri a vakondakok földalatti munkáját, s csak arra vár, hogy valamelyik füllesse fejét, azután tudni és tenni fogja kötelességét.

Kezd közelegni az idő, midőn erre valóban elkerülhetetlen szükség lesz, mert a lanyha nemzetiségi politika csak vakmerőségét növeli ez izgatóknak, kik máris úgy látszanak viselkedni, mintha országunkban bizonyos egyéneknek szabad volna minden.

Egyházi tekintetben is felette veszedelmes elveket fejezett ki az említett pozsonyi gyűlés. Az egyházi törvényes felsőbb fórumok ellen nyílt pártütés, annak rendeleteiben s intencióiban való lábbal gázolás, legjobb esetben annak kijátszása s főként valóságos anarchikus Eldorádó utáni vágy a kidomboruló jellemvonásai a hozott határozatoknak.

Nem nyílt ellenszegülés-e az a felsőbb hatóság ellen, midőn az egyet. gyűlés határozatával szemben az anyakönyvek nyelvének kérdését az egyes egyházak községek jogkörébe tartozónak jelentik ki; nem nyomorult kijátszása-e az a felsőbb törvényes intézkedésnek, midőn a kiewi zarándok ellen megtartandó vizsgálattal a legfanatikusabb pánszláv esperességeket bízzák meg, a hol, előreláthatólag, a nagy izgató nem elítéltetni, hanem, mint a szláv eszme apostola s vértanúja (?) ünnepeltetni fog; nem anarchikus tünet-e az, midőn a törvényes felsőbb forum határozatait egy alsóbb testület végrehajtás helyett bírálathoz alá veszi, amannak rendelkezési jogát el nem ismeri, végzéseit önhatalmúlag megváltoztatja s egy még alsóbb fokú testület, — mint utolsó forum, — felülbírálata elé terjeszti?! És mindezt egyet sem egyházalkotmányi vagy közigazgatási, hanem határozottan hazaellenes nemzetiségi indokból.

Bizony, — a mint a „Pr. E. és I. L.“ tudósítója megjegyzi, — „szomorú dolgok ezek“, a melyekben a legszomorúbb az, hogy egy a haza iránt a multban annyi fényes érdemet szerzett egyház a legérzékenyebb oldaláról kompromittáltak, gyanúba kevertetik; a minek szomorúsága mellett még az a veszedelmes oldala is van, hogy ha maga az egyház a neki vadult elemekkel szemben elég erős féket alkalmazni gyengének bizonyulna: a hazát a felekezetek érdekei felé emelő honfi kénytelen a — belügyminiszterre apellálni, a kinek kényszerű beavatkozása az autonómián esetleg érzékeny csorbát ejthetne s a jövőben kiszámíthatatlan bajok kútforrásává lehetne, a melyek aligha válnának az önkormányzati jog és gyakorlat javára.

Egy bizonyos, hogy az ág. ev. egyház intézőinek most már okvetlen tenniök kell valamit, hogy a prot. egyházat ez oly mélyen kompromittáló tényeknek folytatásuk ne legyen, mert a diagnosis felett kétségben tovább nem lehetnek; a kór többé nem epidemikus, hanem epileptikus tünetekkel jelentkezik; érezniök kell okvetlen, hogy a föld mozog lábaik alatt s hogy folyton forrongó vulkán felett járnak. Egy oly szép multú egyház, ha ahhoz következetes akar maradni, nem engedheti azt, hogy egy hovatovább vakmerőbb szemérmatlenséggel dolgozó nemzetiségi frakció az ő védszárnyai alatt igyekezzék örületes álmait megvalósítani; nem nézheti összefont karokkal, mint akarnak bizonyos jól ismert világboldogítók a haza szent tén kísérletezni.

A pánszláv komédiából tökéletesen elég volt ennyi,

hogy minden jó érzelmű ember torkig legyen vele. Szeretjük hinni és reméljük, hogy az arra hivatottak találnak utat és módot, hogy a darab kasszáltassék s a pozsonyi szereplők megkapják, a mire rászolgáltak.

Óh Pozsony, Pozsony! Ne küldd te a te harcvágyó ifjaidat a nagy magyar alföld metropolisa ellen, azért, mert ennek fiai hitükhöz, ős symbolumaikhoz, Jézusokhoz hívek: van te néked elég bajod magadnak — magaddal; mutasd meg fegyvered élet azokkal szemben, a kik saját falaid közt vetnek sorsot szegény magyar hazánk annyi könnyel, annyi vérrrel megszentelt téreire! Ebben a nemes küzdelemben rokonszenvével kísér, ebben a harcban segédkezet nyujt, erre a harczra sikert, győzelmet kíván neked — Debreczen!

Kiss Ferencz.

„Egészség.“

(Folytatás.)

Ennek a szerény óhajtnak megvalósítására, általa annak a magasztos célnak elérésére, az egészségi viszonyok javítása által nemzetgazdaságunk, kulturánk emelésére alakult meg nálunk is lelkes férfiak izgatására az „Országos közegészségi egyesület“ 1886-ban, melynek alapszabályai-ban kifejezett célja: „c) a közegészségi ártalmakat az országban, úgy annak egyes részeiben a városokban és községekben, mint a társadalom különféle osztályaiban minden irányban felkeresni, vizsgálat alá venni és megszüntetésükre hatni.“ Nagyon természetes dolog, hogy ezen közegészségi ártalmakat az ország minden zugában egy központi testület fel sem kutat-hatja; ezért annak az ország minden részére ki kell terjednie, úgy hogy az ország minden részéből kell tagjainak lenni. Viszont, hogy tagok minél nagyobb számmal léphessenek be, erre nézve célja még: „a) érdeklődést kelteni az ország egészségi viszonyai iránt mindazokban, kik közreműködésökkel azok javítására befolyást gyakorolhatnak; s terjeszteni, meghonosítani a nép között az egészség fentartására szükséges ismereteket.“ Ezen ismereteknek a társadalom minden rétegeibe elhurezolására adja ki az egyesület úttörő folyóiratát, az „Egészséget“, melyben útmutatót kíván szolgáltatni a család számára, miképen gondoskodjék lakásának kényelmességéről és egészséges voltáról, táplálékának tisztaságáról, foglalkozásának célszerű voltáról, a csecsemő, a gyermek, a tanuló helyes ápolásáról s fejlesztéséről. Különösen óhajta pedig, hogy lapja ott terjedjen el és verjen gyökeret, a hol az elvetett mag százszoros termést biztosít: a nép nevelői és tanítói körében, a papok és lelkészek között.

Hát mi, Magyarország a dualizmusban meg akarunk maradni nagy hatalomnak. Az erkölcsöknek még mindig nyers, durva nyelvén pedig a hatalom fegyveres erőt jelent. Ennek tehát nálunk is meg kell lenni, még pedig, illetékes helyen tett enunciatió szerint, inkább, mint a kulturának. Fejlettebb kulturával, különösen nemzetgazdasággal a többi nagyhatalmak e monstruosus fegyveres erő fentartása mellett tudnak juttatni azon célokra is, melyek a kultura, nemzetgazdaság emelésére szolgálnak, bár valószínű, hogy a teher alatt ők is görnyedez-

nek. Nekünk pedig nagy gondot okoz, sőt folytonos zavarokat tart fenn államháztartásunkban magának annak a tehetetlen és telhetetlen bálványának táplálása; mi ennek terhe alatt is roskadozunk, mi közegészségi czélokra vajmi keveset juttathatunk, vagy legalább juttatunk, pedig az e czélra fordított összeg mindenkor kamatostul megtérülne, mint p. o. Berlinnél, a hol a város csatornáival óriás területet, mely addig terméketlen, kopár volt, Kanaáná tettek s belőle ma az állam milliókat nyer; de megtérül minden ilyen kiadás az egészség javulása, a munkás kezek szaporodása által. Denique az „Országos közegészségi egyesület“ az állam anyagi támogatásban nem részesíti; erkölcsi támogatásban igen a kultuszminiszterium: elnöke volt, míg élt Trefort, s lelkes tagok a nevezett miniszteriumból ma is vannak. Mivel aztán az állam nem képes támogatást nyújtani, az „Orsz. közegészségi egyesület“ is a társadalom buzgó támogatására van utalva. Sajnos azonban, hogy az a lelkesedés, a melylyel a kérdést a higienikusok mély szendergéséből felkeltették, nem tud hasonló lelkesedést gyújtani nálunk a közöny miatt. Hogy lassan tudunk haladni kulturánkban, nemzetgazdaságunkban, az állam erejének a fegyveres béke által lekötöttségénél ebben nem kisebb tényező a mi közönyünk. Nyugoti országokban — mint említém — társadalom és sajtó felösmerték nagy fontosságát a kérdésnek, és hogy áldoznak az egészségügyért, elég bizonyossága annak az az örvendetes jelenség nálunk, hogy míg a kérdés felvettése előtt a halálozás azokban is oly arányokat mutatott, mint nálunk ma is mutat: 1000 emberre esik 30, ma ott e szám leolvadt 21—19-re. A mi sajtónk ez igazán életkérdésben alig emeli fel hangját; én legalább a rendelkezésemre álló lapok közül egyedül a Debr. Prot. Lapban látok erről emlékeztést, s ebben is csak úgy, hogy megindulásakor, 1887-ben bemutatja az „Egészség“-et olvasóinak, mint az „Országos közegészségi egyesület“ közlönyét. Pedig világi lapjainknak a politikai, egyházi lapjainknak az egyházi társadalom kebelében, főleg papjaink között szakadatlanul kellene izgatni, buzdítani, kérni, könyörögni, fenyegetni. A sajtónak kellene reá mutatni a tényre, mely a maga leplezetlen valóságában oly ijesztő, hogy t. i. nem külső ellenség pusztít el bennünket, hanem saját közönyünk; elveszünk, ha nem szaporodunk, ha népességünk stagnál, mert a többi országok népessége rohamosan szaporodik; félszázad még, és a kik most még nagyhatalom vagyunk, az óriássá növekedett államok mellett csak kis ország leszünk, mint akár Bulgária vagy Szerbia stb.; keresztül megy felettünk az idő és a történelem engesztelhetetlen ítélőszéke kitoröl az európai constellatiókat csináló nemzetek sorából, ha ily lassan szaporodunk; mert, mint Beaconsfield mondja: „a mely országban a népszámlálás a népesség számának csökkenését mutatja, meg lehet jósolni, hogy ama nemzetnek történelmi jelentősége csökkenni fog“. Mi pedig, kik nyelvünkkel, nemzetiségünkkel mintegy erőszakosan ékeltük be magunkat az idegen elemek közé, azok által elnyeletéssel is fenyegetve vagyunk.

De hát nincsenek-e megelégedve lapjaink, a midőn egy-egy közművelődési egyesület vagyoni szaporodását konstatálják? Nem dicsérik-e áldozatkészségét a magyar társadalomnak? — mondják talán némelyek czáfolatul a közöny emlegetésére. Ez igaz. Hanem kétségbevonom én azoknak a lapoknak őszinteségét ilyenkor. Ők számot vetve azon vagyonnal, a mely kezében van nagyurainknak és alföldi gazdag parasztjainknak, nem lehetnek megelégedve társadalmunk áldozatkész-

gével, mert csekély az, ha nézzük, hányan és kik maradnak el minden nemes czélra adakozásnál! Mert adakoznak-e vagyoni állásukhoz mérten nagyuraink? és egyáltalában adakozik-e a földművelő osztálynak gazdag része, melynek kezén pedig rengeteg vagyon van minden haszon nélkül hazánk bárminemű jólétére.

Nagy István,
ev. ref. s. lelkész.

(Folyt. köv.)

T á r c z a

Néhány szó a nazarénusokról.

(Folytatás.)

Az 1882-ik év tavaszán hozzám, mint az időszerinti főiskolai szeniorhoz egy magát nyíltan nazarénusnak valló atyafi jött be s panaszt emelt a temetni járó ifjak ellen, hogy ezek közül őt, — a ki idejét a sírdombokon szent könyvek olvasásával szokta tölteni, — többen több alkalommal háborgatták, kíméletlenül gúnyolták. Ugyanezen időből teljesen hitelt érdemlő adataim vannak arra nézve, hogy a hirhedett szalontai próféta Debreczenben 2 hétig időzött s erről úgy a derecskai, mint a földesi testvérek pontosan értesítve valának. No ezek szerintem legalább is gyanús jelek s azon általam többször hangsúlyozott körülményre mutatnak, melyszerint mi legszánalmasabb tájékoztatásban vagyunk, s absolute nem tudjuk, hol, mikor, mi módon, ki vagy mi ellen védekezzünk?!

Igy állván a dolog, magunkkal gyakran sajtáságos s a legkomolyabb figyelemre méltó ellenmondásokba keveredünk. Példákat nem idézek; egyszerűen csak annak a hangsúlyozására szorítkozom, hogy bár én végtelen sokra becsülök egy Spurgeont vagy egy Müller Györgyöt, ki az általa önkéntes adományokból felállított nagyszerű 5 árvaházban 1882-ig nem kevesebb mint 6446 gyermeket nevelt fel s 116 iskolában 88,219 növendéket részesített keresztyén oktatásban,¹⁾ s bár tisztelettel emelek kalapot azon nő előtt is, — Fry Erzsébet — kinek önfeláldozó életében megvalósulva látom amaz ígéket: éheztem és ennem adtatok; szomjúhoztam és innom adtatok; útonjáró voltam és befogadtatok“ (Máté 25, 35.), de azért sem a quäckereket, sem a baptistákat nem örömet látnám magam körül, már csak azért sem, mert eltekintve a hitelvi különbségektől, ez utóbbiakról p. o. azt olvasom, hogy ezek a kijelentést a magok számára kizárólag monopolizálni akarván, széles e világon mindenütt, — még a pogány missiói területeken is, — a különböző keresztyén felekezetek között valóságos szóró-lapátjai a konkolyoknak, s a zavarosban való halászásnak általok különös kedvteléssel üzött munkáját azzal szépítgetik, hogy ők a velök egyet nem értőket csak kevéssel becsülik többre a Buddha követőinél.²⁾ Pedig, uraim, nekem már ezelőtt 5 esztendővel alapos sejtelmem volt, ma pedig minden kétséget kizáró biztos tudomásom van arról, hogy a nazarénizmus ezen a vidéken talán tudtán kívül egészen benyeletett a baptismus által.

¹⁾ L. George Müller, Brief narrative of facts relative to the new orphan houses. London 1882. p. 117.

²⁾ L. Allg. Ev. Lut. Kirchenzeitung Nro. 14. 1889. p. 319.

Még érdekesebb fényt vet az általános zűrzavar s tájékozatlanságra egy eredeti levél, melynek az 1883-ik esztendő óta vagyok birtokában s a melyet hű fordításban íme van szerencsém ezennel bemutatni:

„Debreczen 3. 10. 83. Kedves Testvér! Tehát lesz ön szíves lóháton Debreczenbe jönni s engem kivinni? Várok önre kedden reggel, e hó 6-kán. Lakom a Hótel Bikában. Kevés pakkom van s nagyon szeretek lóháton utazni; annál fogva ön engem így is kivihet. Rendelkezésre állok gyűléstartások végett kedden és szerdán. Kérem önt, szíveskedjék Berettyó-Ujfaluban és Nagy-Szalontán lakó testvéreinket értesíteni a felől, hogy nem vonaton megyek, hanem ön fog engemet kivinni. Várni fogom önt kedden délelőtt 8—9 óra körül. Lovait fogja ki valahol a városban, mert itt (Bika) istálló és hely nincs. Aztán jöjjön értem s együtt fogunk oda menni, a hol a lovakat kifogta.“

E levél annak idején bizonyos Tukaes Sándor nevű, kétségenkívül nazarénus atyafihoz volt küldve Derecskére s írója nem más, mint Fermaud Károly, tehát az a férfiú, a kit, mint a keresztyén ifjúsági egyletek alakításának ügyes mestert nálunk s épen Debreczenben is pár év előtt oly rendkívüli ovatiókkal, szívelyességgel fogadtak. Nem kell hozzá semmi nagyobb bölcsesség, csak egy figyelmes átolvasás s tisztán áll előttünk, hogy Fermaud Károly ezen atyafiakkal egyenes összeköttetésben állott, sőt azoknak elterjedési köréről oly pontos információval birt, miszerint levelében a főbb stációpontokat — B.-Ujfalu, Nagy-Szalonta — határozottan megnevezhette. Különös, honnan vette Fermaud ezt az információt? Miért az a gyanús titkolódzás, mely levelében oly szembeszökőleg észrevehető? Azt meg biztos forrásból tudom, hogy a tisztelt férfiú eme tervéről Debreczenben egy árva szó sem szólt. Oka volt mélyen hallgatni. Beh megköszöntük volna pedig neki, ha az őszinteség útján járva, amaz egyházunk testén fekélynek tartott jelenség mibenlétére felvilágosításokat ad. És talán ő hozzá épen ez illett volna, nem pedig az a farizeusi óvatosság, melylyel jó emléket — legalább én előttem — fatális módon eljátszotta. Mert vagy realiter egészséges bibliai alapon áll az a magyarországi baptismus (helyesebb ezt ma már így nevezni!), vagy nem. Első esetben nekünk, mint a szabad vizsgálódást, lelkiismereti szabadságot hirdető reformátusoknak vele szemben minden erőszakos fegyvert letenni felekezeti kötelességünk. Míg ha az utóbbi bizonyul valónak, szűkebb markúak leendünk bizonyára e rajongó szektával titkos összeköttetésben álló bármely férfiú magasztalásában. Így azonban furesa helyzetbe jutottunk; égetjük a tömjént roppant lelkesedéssel; emeljük a diadalkaput . . . esakhogy abból a fából, a mit vigyázatlanul önnönmagunk alatt vágunk le. Megtörtént biz az velünk, mi pár évvel ezelőtt a genfi lelkészekkel, kik kezdetben roppant hozsánnával fogadták az uniformisos „Heilsarmee“-t s később kénytelenek voltak ellene fordulni. — (Igaz, hogy mi debreczeniek igen szívesen fogadtuk Fermaud urat, s az is igaz, hogy ő derecskei útjának célját eltitkolta előttünk. Ha ez ügy nyilvánosság elé került, elmondom, hogy épen én erősen szemrehányó hangú levelet írtam titkolózása miatt F. úrnak, a mit ő oly zokon vett tőlem, hogy a miatt, talán magát tisztázandó, Ausztriából vissza is jött Budapestre — de én erősen hiszem, hogy ő ez ügyben valamely gyűlöletes mistificatióknak volt ártatlan áldozata. Ő a mi egyházemestző nazarénusoknak nem lehetett barátja. Szerk.)

Mindezt pedig igen tisztelt lelkészértekezlet azért mon-

dom el, s amaz érdekes levél közzétételének is az az egyedüli célja, hogy saját felekezetünk jól felfogott érdekében rámutassak az ide-oda kapdosásra s felhívjam a közfigyelmet, hogy végre-valahára meg kell tennünk a lépéseket, nem arra, hogy a nazarénusokat kigyógyítsuk, hanem arra, hogy hitvallásukat haladéktalanul készíttessék el; az államhatalomnál hivatalosan mutassák be s a titkos földalatti vakondak-módjára való turkálás nihilismusra emlékeztető aknamunkájával felhagyva, magukat a világ s közelebről a református egyház előtt nyíltan ismertessék meg s úgy a mi, mint az ő saját érdekekben minden gyanút oszlassanak el³⁾. Nem vagyok s lenni egyáltalában nem is kívánok abban a helyzetben, hogy ezen égetővé vált s minden további részünkről teendő intézkedés kulesát tartó fontos lépés megtevésének módjára nézve konkrét javaslattal álljak elé; egyházunknak buzgó s nálam ezerszeresen szélesebb tapasztalatkörrel bíró vezérférfiai bizonyára meg fogják találni az utat, melyen a református egyháznak ezen általam felvetett akaratát, kérelem vagy másnemű felterjesztés alakjában illetékes helyre eljuttathatják s annak érvényre emelését ott a legalkalmasabb módon befolyásolhatják. Arról azonban határozottan meg vagyok győződve, hogy e célból a baptistákra magokra még nagyon sokáig hiába várunk, hiszen rájuk nézve sokkal jobb a status quo, s épen azért a legelső lökésnek ebben a tekintetben a református egyházmegyék részéről kell megadattatni. És csak, ha ezen — részemről valójában óhajtván várt — a pusztá jajveszékelésnél százszor többet érő s felekezeti szabadelvűségünkhöz egyedül méltó cselekvés terére lépünk: hiszek, reménylek és várok olyan fordulatot, mely a baptismus által benyelt nazarenismus végleges leszere-lésével egyértelmű leend.

Mert merem állítani azt is, hogy ha ezen, — jelenlegi állapotában lopva nősző szekta a törvényesen bevett vallásfelekezetek sorában helyet foglal, azonnal tehetetlenül széthull (Magyarországon!), vagy legalább, — a mi reánk nézve szinte nyereség leend, — eddigi győzelmes hajójával menthetetlenül a stabilismus zátonyára jut. Népünknek különben is még az ősidőkből eredő s egykori hazájából magával hozott rendkívüli fogékonysága van a költészet, a monda, a babona s általában a fantázia minden olyan produktuma iránt, mely előtte a titokzatos bizonytalanság, vagy a rendkívüliség varázs-zománczával van bevonva. A baptismus, — egyébként józan gondolkozású népünknek ez ártatlan gyengességét zsákmányolta ki, s hódító ereje emez akhillesi sarkának teljes tudatában még mindig éber gondja van arra, hogy az ingerlő homály bűbajos nyombusa a nyílt fellépéssel együtt járó világosság sugarai által valamiképen el ne oszlattassék, hanem hadd lebegjen az ott továbbra is csábos ingerlésére híveink vallásos kedélyének. Ezen lélek-

³⁾ Mint a lelkészértekezlet előtt élő szóval tettem, úgy itt is e javaslatom tüzetesebb indokolásául a következőket jegyzem meg: A baptistáknak a helyzete nálunk a mai viszonyok között szeretett kényelmes s reánk nézve sértő is. Rajtuk a csekély egyházi adót, törvényeinkre támaszkodva, executióval behajtatjuk s ezzel jogot adunk nekik arra, hogy velünk református lelképásztorokkal szabadon rendelkezzenek. Így aztan furesa helyzetbe jutunk. A bölcsönél és a koporsónál megvetnek bennünket. . . . hanem az oltárnál kénytelenek vagyunk magunkat rendelkezésökre bocsátani 1-ór azért, mert ök a betű szerint egyházunkhoz tartoznak, 2-ór azért, mert az örökösödési törvényektől való félelmökben vadházasságban élni nem akarnak. Ez így nem igazságos. Ha nem egy hiten vagyunk, tessék nekik külön egyházat, külön templomokat, külön papokat tartani; de azt semmiesetre se tőrjük tovább, hogy a mi saját szárnyaink alatt izgágalkodjanak. E. L.

tani okok kombinálása után nyilvánvaló előtttem az is, hogy a baptismus, — a katolikus gyülekezetek kikerülésével, — miért vetette magát épen azon vidékekre, hol a puritán kálvinizmus a legizmosabb gyökereket verte s a hol annak megtámadtatásától félnünk legkevésbé lehetett? Azért, nagytiszt. lelkészertekezlet, mert a katholicizmus a maga mystikus tanai s ezen tanokon felépült szemképrázta liturgia keretén belől hívei ama kedélyszomjának bő mértékben eleget tesz s 100 református lesz addig baptistává, míg a katolikusok közül egy lépre megy.

Eröss Lajos,
ev. ref. lelkész.

(Vége köv.)

Közügyeink.

A szatmári ev. ref. egyházmegye közgyűlése.

Voltaképen elkezdődött már aug. 27-én s végződött 30-án Sz.-Németiben; a tulajdonképeni közgyűlés azonban mégis csak 29-én tartatott; mert előzőleg számoltató-széki és bizottsági ülések voltak, — utólag pedig fegyelmi bíróság ülésezett. A tulajdonképeni közgyűlés épen nem mondható népesnek; a lelkészi karnak felerésze bent volt, de bizony a „világi elem“ gyöngén képviseltette magát. Nem jelent meg nagyságos Isaák Dezső egyházmegyei gondnok urunk sem, helyette tek. Csepelyi Miklós tanácsbíró úr töltötte be az elnöki széket.

Különös! Emez úgynevezett őszi közgyűlésünk rendesen néptelenebb a tavaszinál; annál fogva szinte nyomottabb hangulat közt is folyik le; mintha csak a természetten erőt venni készülő borongás a tanácskozási teremben is minden áron hódítani akarna. Tavasszal sem igen vannak érdekesebb tárgyak szőnyegen, mint voltak p. o. most, s mégis tavasszal pezsgés, forrás, élénk zibongás, népes hullámozás, — most némi bádgyadtság, bizonyos levertség, ritka sorok, melancholikus alakok, szóval egészen elütő karakterek. Nem tagadhatjuk meg magunkat. A föld-anyánk felett síró szellő s könnyező fellegtábor belopja magát kedélyvilágunkba s szürke lenge fátyolt borít ott mindenre. . . . Künn füttyöl a szél, a terem ablaktábláit ritkás esőcseppek csapdossák: vanitatum vanitas. . . . Az esperesi megnyitó imádság szárnyai vertek föl a gondolatok és érzelmek e sivár társaságából. . . . Itt mi múlandók — Te örök vagy Isten! Itt mi parányi eszközök — Te nagy és szent célokat valósító Hatalom! Itt mi rövidlátók — Te bölcs Intéző! . . .

Milyen jó, hogy mégsem csupán a földéi vagyunk! . . .

Be lett jelentve Sáfár Imrének atyai, Osváth Pálnak zsarolyáni lelkészszé történt elválasztatása; a szabályszerű választások megerősítéséhez készséggel járult közgyűlésünk. Segédlelkészek változása: Jármí József jött a nagybányai egyházmegyéből Szatmárra, — Varga Károly átment Penyigéről Csengerbe; a penyigei tanítói állomás egyelőre betöltetlen marad, lelkész vezeti az iskolát; Jánkra nagy fejtörés után vissza lett választva Szabó Elek zsarolyáni s. lelkész-tanító. Zsarolyánba képezdeből akarnak választani; de előbb szétnéznek a megyében is. Nagy János csécsi tanító szó nélkül világgá ment, hónapokig vártak utána, nem jött; új tanítót választottak helyére Sárospatakról. Néhai Szabó Zsigmond elhunytával a lelkész vette keze alá Mándon az iskolát; valószínű, hogy végkép ott is marad. — Az országos egyházi közalaphoz 32 helyről folya-

modtak egyházak és lelkészek; 50 frttól fel 400-ig valamennyi mind ajánlva lett — ajánlva különösen Csahólcz és Darah, — nem ajánlatott csupán az angyalosi egyház, mert kérő íve merő confusus volt, s Pótor Dániel lelkész, mert fegyelmi bíróság előtt áll.

Olvastatott a közalapi segélyezés új módjára nézve az egyházkerület májusi gyűlésének 35. száma, s az abban foglaltakhoz képest elkészített bizottsági munkálat; ennek resummeje ez: a bizottság nem gondol olyan építkező egyházat, mely a kikötött feltételek mellett kölesönt kérjen a közalaptól, azért hát e módozathoz nem járulhat; a mi a körlelkésziségek föllállítása folytán leendő javadalom-emelést illeti: az eszme iránt semmi kedv nem mutatkozik hivatalos egyházmegyénkben; a följavítandó lelkészi állomásokat a sürgősség sorrendjében ugyanabban a számban állapítja meg, melyben a tavaszi gyűlésre már beterjesztett. Ezek az egyházak: Sz.-Beccs, Császló, Darah, Darnó, F.-Darócz, P.-Darócz, Fülöp, Géberjén, N.-Gécz, Gyügye, Hérmánszeg, Ricsé, Rápolt, Semjén, Sima, K.-Szekeres, N.-Szekeres, Tatárfalva, K.-Tótfalu, Cs.-Ujfalu, Sz.-Ujlak, Zsarolyán, — s föltüntetve ezeknek javadalmát, a javításhoz — hogy 600 frt lehessen a minimum — csak 100,000 frt tőke igénybevételét látja szükségesnek. Nem is volna sok, ha a congrua rendezéséhez — a klérus kasszájával rendelkezniénk.

A tanítói gyámintézet visszas polgárai végre csakugyan compromissumra léptek Porcsalmán, annó 1889. aug. havában s ennek az eredményét, a beterjesztett és felolvasott alapszabályt némi csekély s inkább stylistikai módosítással s egy pár fogalomzavar recorreálásával megerősíté egyházmegyénk. Kívánjuk, hogy a harezi fegyver minél tovább rozsdásodjék magánkamarácskáikban, — ellenben pengjen a sarló és kasza, — folyjon a béke áldásos munkája. . . .

Mindezek a dolgok délelőtt lőnek megbeszélve és elintézve; a szerényen elköltött déleled után lelkész-gyámintézeti gyűlésre sietünk s jövünk össze, melynek várva is, váratlanul is, igen fontos tárgya vala. Első volt a már kétszeres retortán átment, kinyomatott alapszabály-tervezet megvitatása s némi módosítással elfogadása. Másik volt a pénztáros, Szutor Endre lemondása. Villámsujtásszerűleg hatott a bejelentés, mert időközileg még csak távolról sem sejtette egy is közülünk. Hasztalan a kérés, hasztalan az argumentálás, hasztalan minden capacitatié: a lemondó lemondását fentartja; sőt kérve-kéri gyűlésünket, hogyha rokonzenvez vele, mutassa ki ezt azzal, hogy oldja fel a pénztárosi tiszt alól. Végre is győzött az oka. . . . Nagy megpróbáltatáson ment keresztül a Pótor-féle ominosus per folyamán, . . . ne adj' Isten, hogy olyannak bármely lelkésztársunk is alávetessék. . . . Lemondása elfogadtatott; de mert nagyon is váratlanul jött, állása csak a jövő tavasszal fog betöltetni; addig ő viszi a pénztárosi tisztet. Tizenhárom évi hű szolgálata erős egyetértéssel lőn jegyzőkönyvileg kiemelve, megköszönve. A történetek után meg se ütköztünk azon, hogy Cseke Bálint volt simai, jelenleg hencsei lelkész fizetni végkép nem akaró szándékát egy hozzá méltó drasztikus levélben tudatja velünk. Mennyire indokolt az újonnan elfogadott alapszabály ama §-a, mely kimondja, hogy az egyházmegyénk-ből eltávozó lelkész megszűnik intézetünk tagja lenni, de addig el nem mehet, míg kötelezettségeit nem teljesítette: ez az eset is eléggé dokumentálja. . . . A gyámintézeti gyűlés ezzel véget ért, s a terem ismét egyházm. közgyűlés színhelyévé lőn; nagy ürességtől ásítózván. Az időközben munkálkodott bizott-

ság megvizsgálta közigazgatási pénztárunkat, s úgy találta, hogy annak törzsvagyona 909 frt 48 kr. Javasolja a pénztáros feloldását a számadás terhe alól, s azt, hogy egy 600 frtnyi összeg állandó kamatozásra pénztintézetbe helyeztessék el. De buisset pridem! — Keéri és b. paládi adás-vevési ügyletek helyben hagyattak, egyházi adókönyvek újonnan való nyomtatása kimondatott s ezzel a már nagyon is leolvadt közgyűlés teljesen szétfoslott. Egy rész sietett Károly Lajos főherceg ő fensége elé, nt. esperes úr élén, — más rész igyekezett haza, nem akarván másnap újból meghallgatni a — csekei magtár alapszabályát — s bevárni a bírósági tárgyalást, melynél Sz.-Ujlak lelkésze és hívei közt volt kiosztva a szomorú szerep. Sötét, búsító dolgok azok, — orczapirulva referál ott a bíró, — kényszerzubbonyban ülve hallgat ott a tanács, — ne legyünk rá kivánsiák, — neki az éjnek, neki a szélnek — — haza, haza.

F. Varga Lajos.

Egy elkésett felelet.

E beces lapok auguszt. 17-iki számában nt. Nagy Sándor ágyai lelkész úr a f. évi májusi egyházker. gyűlésnek 55. sz. a. a búcsúztatókra vonatkozó határozatát ismertetvén, miután a szóban levő „nagyfontosságú indítvány és végzés értelmezésénél“ némi kételyei merültek fel, „felvilágosító feleletet“ kér, még pedig első sorban tőlem, mint egyházker. jegyzőtől.

Felette sajnálom, hogy e megtisztelő felhívás annak idején elkerülte figyelmemet; de engedve a felhívásnak, nézetemet e tárgyban, talán egy kissé elkésve is — röviden előterjesztem, habár — melleleg megjegyzem, hogy jegyzőkönyvünk 143. lapjának adataiból világos, mikép a heves-nagy-kunsági egyházmegye indítványát nem én referáltam, a vonatkozó jegyzőkönyvi számot nem én tettem fel, tehát „classicus tanúként“ talán nem is szerepelhetek.

Az egyházker. határozat (mert ez a fő kérdés) így szól: „Az egyházker. gyűlés az u. n. verses búcsúztatókat, melyeket a tanítók és kántorok tartottak, egész határozottan eltiltja, utasítván e tekintetben az esperes és lelkész urakat az ellenőrzésre; a mely tanítóknak vagy kántoroknak híványukban befoglaltatik, hogy sírbeszédet tarthatnak, annak gyakorlása továbbra is engedélyeztetik, de nem versekben foglal a, hanem egyszerű folyékony prózában“.

Én ezen határozatnak a következő értelmezést adom, talán felesleges is hozzá tennem, hogy ha esperes vagyok, avagy pedig lelkész, szóval az egyházker. által az ellenőrzéssel megbízott organum: hivatalos intézkedéseimben is ezen határozatot a következők szerint hajtom végre.

a) Verses búcsúztatók, melyeket eddig a tanítók és kántorok tartottak — ezentúl eltiltva levén, nem tarthatók.

b) Nem verses búcsúztatók a tanítók és kántorok által ezentúl is tarthatók. Felesleges bizonyítgatni, hogy a temetési szertartás méltósága s az igazán jól felfogott vallásosság hátrányára csak az olyanféle idétlen versfaragások szolgálhatnak, s a szertartás komolyságát csak az olyan előadás zavarhatja, mint a minővel az egyházker. gyűlés folyama alatt is megismerkedtünk. Ha az egyházker. gyűlés minden búcsúztatót el akar tiltani, akkor a verses és nem verses búcsúztató közt különbséget nem teszen; miután pedig különbséget tett, sőt a verset határozottan eltiltja: világos, hogy a nem verses

búcsúztatót az erre eddig jogosultak ezután is tarthatják, illetőleg elmondhatják.

c) A lelkész verses búcsúztatója általában hasonló szempont alá esik, mint a tanítóké és kántoroké. A lapis offensionis nem abban van, hogy a tanító vagy kántor, avagy a lelkész mondja el a rossz verset, hanem abban, hogy a rossz vers botrányul szolgál igen gyakori esetekben. Sőt „a temetési szertartás méltóságát“ rossz verselgetésével megzavaró lelkész nézetem szerint kétszeresen hibás, mert hiszen akkor az ad botrányra okot, a kit az egyházker. felügyelettel bízott meg. Azonban értsük meg egymást! Az ország koszorús költői közé tartozó papjainktól ugyan melyik egyházker. közgyűlés akarná elvenni azon jogot, hogy kötött beszédben fejezhessék ki talán örök becsesel bíró búcsúztatójukat?! A böles mondása: ismerd meg tenmagadat — mindnyájunknak szól; de ebben verdict is rejlik, mert a maga-magát rossz verselgetésével neveltség tárgyává tevő lelkészt palástja nem menteni, hanem még vádolni fogja.

d) Tanítók vagy kántorok, kiknek híványukban ez benn foglaltatik, sírbeszédet tarthatnak, de ezt is prózában. Igen természetes; mert hiszen a rossz versekbe foglalt sírbeszéd csak olyan botrányra szolgáltat alkalmat, mint a rossz versekbe foglalt búcsúztató. Ebből azonban nem következik az, a mit felszólaló úr következtet, hogy „a tanítók és kántorok, ha híványukban benn is foglaltatik, búcsúztatót sem versben, sem prózában nem tarthatnak, mert ezek csak a verses búcsúztatótól vannak eltöltve és a verses sírbeszédétől, de búcsúztatót és sírbeszédet prózában bármikor tarthatnak“. Megjegyezni szükségesnek tartom, hogy búcsúztatás alatt a háznál vagy a templomban, — sírbeszéd alatt pedig a sírnál végrehajtott temetési cselekményt szoktunk érteni. A hol ettől akár a tartalom, akár a forma tekintetében eltérések vannak, azok csak mint kivételek jöhetnek tekintetbe, vagy pedig helyi szokást jelentenek. Az esetleges ellentéteket az élet van hivatva elsimítani és a pastoralis prudentia.

Nem folytatom tovább. Azok számára, a kik nézeteimet kielégítőknak, avagy épen helyeseknek nem tartanák, röviden még csak ennyit. Egyházi életünk csekélyebb jelentőségű mozzanatainak is, elismerem, van bizonyos értékök; de óvakodjunk kis dolgoknak mindjárt nagy jelentőséget tulajdonítani. A felszólaló úr „roppant fontosságúnak és nagy horderejűnek“ mondja a végzés tárgyát; de hát akkor egyházunk tanainak, egyházunk alkotmányának valóban első rangú kérdéseinek jellemzésére miféle jelzőt fogunk használni? A temetés körülieket ilyenekül bizony nem igen tartotta zsinatunk sem, mert hiszen a zsinat jog- és hatásköréről szóló 89. §. erről nem is szól, a 116. §. pedig egyenesen kimondja, hogy a temetés az illető egyházker. által megszabott szertartással történjék. Ez tehát lényeges dolgokban is nagyon különböző lehet az egyes egyházkerületekben — törvényeink értelmében is.

Egyházker. gyűlésünk egy, az egész egyházkerület területére kiterjedő temetési rendszeres szabályzat megállapítását nem czélozta, hanem maga is elismervén azt, hogy a nem helyeken divatozó verses búcsúztatók és verses sírbeszéd a temetési szertartás komolyságát nagyon zavarják, a heves-nagykunsági egyházmegye indítványából folyólag hozta meg ismeretes határozatát. Ennek alkalmi oka: a temetkezésnél néhány dívó fűzfapotáskodás által okozott botrányok észlelése volt; czélja pedig: ezen káros hatású viselkedés megszüntetése. A ki ezekre figyelmet fordítani hajlandó: az e

kérdésben felmerülhető érdekelletéteket is képes leendő kiegyeztetni. *Salus ecclesiae suprema lex esto.* Ez elől minden jogosulatlan érdek szorúljon háttérbe. Ha pedig nem akar háttérbe szorúlni, hát — szoríttassék.

Dr. Kovács Sándor.

Irodalom.

Részlet Csiky Lajos „A rokonság és sógorság ágainak és izeinek számítása stb.“ cz. művéből.

HARMADIK RÉSZ.

Magyarországi egyházi viszonyok a házassági tiltott fokozatok tekintetében.

24. §. Történeti bevezetés.

Hazánkban a római katolikus egyház a házassági tiltott fokozatok kérdésében, úgy a reformáció előtt, mint annak utána, természetesen az egyetemes római katolikus anyaszentegyház jogviszonyai alapján állott, tehát a IV. lateráni zsinat határozatai szerint bezárólag a negyedik sógorsági és rokonsági fokig tiltotta el a házasságot, a mit aztán a tridenti zsinat, az említett zsinat határozatára való hivatkozással, XXIV. ülésének V. fejezetében szintén megerősített. A protestáns egyház, s ebben a református is kénytelen volt sok ideig e római katolikus álláspontot megtartani, vagy legalább nem látta célszerűnek attól messzire eltávolozni. Például a reformáció századában, 1567-ben tartott debreczeni zsinat, XXIV. cikkelyének végén így rendelkezik: „bárha az írás nem tiltja a házasságot a másod- s harmadfokon: mindazáltal, hogy a gyengék meg ne botránkozzanak, a harmadik fokon belől nem engedjük meg a házasságot“. Későbbi időkben, nevezetesen 1649-ben a Geleji Katona István által egybegyűjtött kánonokban már egészen a római katolikus egyház álláspontjára helyezkednek a magyar reformátusok. A LXVIII. kánonban nevezetesen ez áll: „Bár a szentírás a házasságokat a harmad- és negyedfokozaton nem tiltja, mégis, hogy a gyenge hitűek meg ne botránkoztassanak, a mi nemzetünk szokása szerint a vérrokonság negyedik és a sógorság ugyanannyi fokáig meg van nekünk tiltva a házasság“. Bölcs politika volt ez a mi református elődeinktől, nevezetesen a kánonjogi negyedik fokig menő tilalom nem csak szokásjogilag fogadtatott el nemzetünk által, mint Geleji Katona István fentebb idézett kánona mondja, de bevételt az országos törvényeinkbe is, mint ezt például a Verbőczy Tripartitumának, az akkor érvényben levő jogelvek ezen kötelező erejű könyvének következő cikkében olvashatjuk: (P. I. Tit. 107.) „*Consanquinitas (et affinitas, — alszéli jegyzet a Tripartitumban) enim secundum sacros canones et regni quaque nostrae legem, usque ad quartum gradum inclusive connubium prohibet atque vetat*“. Ez 1723-ban kiadott jogtétel tehát a hazai törvényekre hivatkozik a szent kánonok mellett, mikor a négyes fok megállapításáról beszél. Vajjon bölcs dolog lett volna-e protestáns elődeinktől, az országos törvények ellenére például már a harmadik és negyedik fokon levő rokonoknak házassági szövetségre lépni s a dolgok ezen állásában az ilyen házasságból eredő gyermekeket törvény által törvényteleneknek nyilvánítani?!

Ezek voltak a jogviszonyok hazánkban a házassági tiltott fokozatok tekintetében egészen 1786-ig, a mikor II. József császár kiadta a házassági ügyekre vonatkozó rendeletét. Az elő-

ítélettől ment, fölvilágosodott császár rendeletének 13—16. §-ai tartoznak reánk, melyek így hangzanak.

(Következik a rendelet szavainak idézése).

József császár e rendelete az 1790—91. országgyűlés XXVI. törvénycikkének 11. §-a által megerősített. A törvénynek illető szavai így hangzanak: „Mi a hazai törvények által tiltott, az evangélikusok elvei által pedig megengedett fokozatokban leendő fölmentvényeket illeti, Ő felsége az evangélikusokat az ilyen engedélyeknek a 3-ik és 4-ik fokozatban nála keresésétől, — a mikép már előbb boldog emlékezetű felséges II-ik József császár és király által rendeltetett, egyszersmindkorra felmenti“.

Ha II. József császár fentebb közlött házassági rendeletében az egyes atyafiak, kik pedig a második fokon belől esnek, nem említetnek föl határozottan kifejezve, név szerint megnevezve; ha tehát nincsen abban szó unokafivérről és unokanővérről, nagybátyáról és unokahúgról, nagynénéről és unokaöcscről: az a célszerű és egyedül helyes eljárás, ha ezen rendeletet minden részletezés nélkül úgy értjük, hogy az a házassági tilalmat a második fokig terjeszti ki, és a házasság tiltott fokozataiba mindazon atyafiakat és sógorokat beleérti, a kik csak első és másodikban rokonok, vagy sógorok egymással. A minthogy az 1791-iki XXVI. t. cz. idézett pontja már nem sorolja föl névszerint az illető atyafiakat, hanem csak fokozatokról beszél.

(Vége köv.)

Csiky Lajos.

Különfélék.

Debreczeni főiskola. Az új iskolai év f. hó 10-ikén nyílt meg az oratoriumban tartott ünnepélyes istentisztelettel, melyen Csiky Lajos hittanár mondott Isten kegyelmét, áldását kérő imádságot. Istentisztelet előtt felolvastatott a tanári gyűlésteremben főtiszt. püspök urunknak a tanárkarokhoz intézett szép levele, melyben jelezvén, hogy gyöngékedése miatt nem vehet részt a kollégium ünnepélyén, szívből fakadó szavakkal üdvözli a főiskola munkásait, a mit képviselőjében Tóth Sámuel egyházkerületi főjegyző úr élő szavakkal is ismételt. A debreczeni egyház képviselőjében Kiss Albert, Könyves Tóth Kálmán, Szűcs István és Beke Mihály, a város képviselőjében Laky Lajos urak jelenvén meg, Szűcs István főgondnok úr üdvözölte a tanárkarokat. A püspöki levélre és a főgondnoki üdvözölő beszédre Balogh Ferencz akadémiai igazgató válaszolt. — A theologiai alapvizsgák szept. 7., 8. és 9-ik napjain igen kitűnő eredménnyel folytak le. Mondhatjuk, hogy az új intézményt igen komolyan fogták fel hallgatóink s vizsgáikkal minden méltányos követelménynek megfelelték. Eddig 10 ifjú tett első alapvizsgát s közülök öten, u. m. Sólyom Lajos, Balogh Ferencz, Jánossy Zoltán, Márk Imre, Nagy Imre jelesül, ketten jól, hárman elegendőleg vizsgáztak. A jogi vizsgák még mindig folynak. Érettségi vizsgára 31-en jelentkeztek, egy nem bocsátott szóbeli vizsgára, írásbeli dolgozata gyöngesége miatt; deczemberi pótvizsgára útasítottak 10-en, a többiek éretteknak nyilvánítottak s ezek közül egy jól érett. — Kiss József tanártársunk ma tartandó székfoglaló értekezésének tárgya: „A fizikai tünemény mozgási elmélete“.

Túrkeve. A túrkevei ev. reform. lelkészi állomásra pályázók névsora. Györy Lajos kenderesi lelkész, Kálmán Dezső új-

fehértói lelkész, Kupai Dénes felsővályi lelkész Gömörmegyében, Tavasz József vajai lelkész Erdélyben, 5. Szűk Károly tiszakürthi lelkész, Bartalos János lelkész-esperes Bukarestben, Balla Károly hídalmasi lelkész Erdélyben, Baksay László sámodi lelkész Baranyamegyében, Rácz Károly szapárfalvai lelkész, 10. Homolya István b-gyulai tanár, Futó Zoltán temesvári segédlelkész, Illyés Endre debreczeni segédlelkész, Kiss Ferenc debreczeni segédlelkész, Révész Mihály tiszaföldvári segédlelkész, 15. Szabó József bárándi segédlelkész, Szabó Sándor túrkevei id. lelkész, Szondy Béla kisperegi segédlelkész, Tereh Gyula hódmezővásárhelyi segédlelkész. Kun-Hegyes, 1889. szept. 8. Székely Károly, esperes.

Hódmezővásárhely. Folyó hó elsején csakugyan megtartott a városban Miklovicz Bálint úr lelkészkedésének 25 éves jubileuma. A szép ünnepély alkalmával az új templom színültig megtelt nagy közönséggel s a vidékről jelenlevő lelkészek között ott volt Szabó János esperes úr is. A jubiléum 1. Mózes 32. 10 és 2. Sám. 7. 18 alapján predikált. A tanúságos és apostoli szellemű egyházi beszéd mély hatást gyakorolt minden jelenlevőre. Az ünnepelt ezután különböző küldöttségeket fogadván, egy óra múlva a főgymnasium dísztermébe egyháztanácsi gyűlésre hívatott, hol Szabó Mihály főgondnok úr bibliai hangú remek beszéd kíséretében egy Dóré-féle illusztrált díszbibliát nyújtott át a szeretett lelkipásztornak. Szabó János esperes úr az egyházmegye nevében üdvözlé a jubiléumot, majd egy presbyter, meglepően és érdekesen, a 20-ik zsoltárt éneklé el az ünnepelt lelkész iránti tisztelete jeléül. E díszülés után a kaszinóban társas ebéd volt, hol egybegyűlt a város színejava. Ismételten is üdvözljük H.-M.-Vásárhely kitűnő, szeretve tisztelt lelkészét, s kívánjuk, hogy nemes lelkének apostoli buzgalomával sokáig munkálkodhassék még gyülekezete s egyetemes egyházunk javára.

Húsz éves találkozás. Mult heti számunkban közöltük azok nevét, kik, mint 20 évvel ezelőtt theológiát végeztek, találkozára gyűltek egybe. A névsorból a leíró elnézéséből kimaradt Tóth Miklós t.-roffi lelkész neve, ki nejével együtt jelent meg a találkozáson. Megjelentek tehát 20-an, köztök 8-an nejikkel vagy más családtagjaikkal. A 20 férfiú között 13 lelkész s ezek között egy országgyűlési képviselő, kettő tanár, egy földbirtokos, egy főszolgabíró, egy rektor, egy tanító és egy orgonista.

Halálozás. Egy külföldön élt magyar úr, Szilassy Gyula haláláról értesülünk a lapokból, ki is mult hó 30-án Svájcban Bex nevű községében hunyt el. A megboldogult gr. Degenfeld József egyházmegyei gondnokunk nejének, Szilassy Irma úrnő Méltóságának volt testvére. A 48 évet élt előkelő nevű férfiú melegen érző szívvel viseltetett minden egyházi és vallásos mozgalom iránt s a külföld egyházi köreiből nagy tiszteletet vívott ki magának. Jelen volt 1877-ben az egyetemes presbyteri szövetség edinburghi nagygyűlésén, melyre az intéző bizottság által külön meghívást nyert. Nagy tevékenységet fejtett ki a cseh- és morvaországi ref. egyházak felekezeti népiskoláinak fejlesztésére Svájcban alakult egyesület munkáiban s e végből bejárta az említett két ország ref. gyülekezeteit. Életével megmutatta, hogy magyar uraink is tudnak lelkesülni az élő vallásosság ügyei iránt, — a mit sokan tagadni szeretnek. Béke poraira!

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**

HIRDETÉSEK.

Pályázat

a felső-szabolcsi ev. reform. egyházmegyébe kebelezett, az elválasztott lelkészek lemondása, a jelöltek visszalépése következtében megüresedett t h u z s é r i lelkészi állomásra, mely a választás után azonnal elfoglalható lesz.

Jövedelme föld, rét, életnemű és stolárékban 600 forint, s így az egyház III-ad osztályú.

Pályázati határidő folyó évi októberhó 1-ső napjáig bezárólag, mely határidőn belül a kellőleg felszerelt pályázati kérvények nt. Lukács Ödön felső-szabolcsi esperes úrhoz Nyíregyházára lesznek küldendőek. Debreczen, 1889. szept. 13.

Révész Bálint,
püspök.

PÁLYÁZAT.

A boldog emlékeztű Nagy József-féle alapítványból 500 frt ösztöndíjra pályázat nyitattik.

Ezen pályázatnál megkívántatik, hogy

- 1) az illető pályázó ifjú magyar, ev. ref. vallású s a felsőbb tudományokat a debreczeni főiskolában végezte legyen;
- 2) kitűzött pályájának a lelkészinek vagy tanárinak kell lenni;
- 3) szükséges, hogy a bölcseleti s hittani tudományokon kívül, a latin nyelvben annyira jártas legyen, hogy a római classicus írókat jól értse; mit hogy jól ért, úgy azt, hogy a görög nyelvtanból kitűnő osztályzata van, érettségi bizonyítványával kell igazolnia;
- 4) megkívántatik pályázótól, hogy az élő nyelvek közül a német nyelvet teljesen értse s egész folyékonyan beszélje; a francia nyelvből is bírjon oly előkészülettel, hogy a könyveket jól értse. Ez utóbbiakra nézve is elengedhetetlen szabályul tűzve ki, hogy ezek is illetékes és tekintetbe vehető bizonyítványokkal igazoltassanak.

A kérvények folyó évi október 15-ig Révész Bálint püspök és alapítványi egyik elnök úrhoz lesznek beterjesztendőek.

Kelt Debreczenben, 1889-ik évi szeptemberhó 11-ik napján.

Tóth Sámuel,
alapítványi bizottsági jegyző.